

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “การวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบไปด้วยโครงการย่อย จำนวน 11 โครงการ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 20 กลุ่มเกษตรกร มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรชุมชนทั้ง 20 กลุ่ม และมีวัตถุประสงค์เฉพาะ 11 ประเด็น ดังนี้

- 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน
- 2) เพื่อพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน
- 3) เพื่อตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน
- 4) เพื่อส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน
- 5) เพื่อพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 6) เพื่อพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 7) เพื่อส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน
- 8) เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 9) เพื่อต่อยอดงานวิจัยภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 10) เพื่อจัดการความรู้ภาคเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน

11) เพื่อวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของการวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สามารถสรุปผลการวิจัยในแต่ละประเด็นและข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

7.1 สรุปผลการวิจัย

7.1.1 ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 20 กลุ่มเกษตรกรชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการประเมินศักยภาพโดยอาศัยวิธีการ SWOT Analysis กับโครงการย่อยทั้ง 9 โครงการ ได้แก่

โครงการที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

โครงการที่ 2 การพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

โครงการที่ 3 การตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

โครงการที่ 4 การส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน

โครงการที่ 5 การพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

โครงการที่ 6 การพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัย ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

โครงการที่ 7 การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

โครงการที่ 8 การพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

โครงการที่ 9 การต่อยอดงานวิจัยภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากข้อมูลข้างต้น ทั้ง 9 โครงการ สามารถสรุปผลการศึกษาศักยภาพที่สำคัญของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมในแต่ละโครงการ ได้ดังตารางที่ 7.1-7.4 มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 7.1 ศักยภาพด้านจุดแข็งของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ลำดับ	ประเด็นจุดแข็ง	โครงการ									รวมร้อยละ ของโครงการ
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	สินค้าของกลุ่มเกษตรกรมีคุณภาพและมีตลาดรองรับ	12 (75.00) (46.15)	-	-	-	-	4 (25.00) (44.44)	-	-	-	100.00
2	กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้สนใจ	9 (50.00) (34.62)	-	9 (50.00) (100.00)	-	-	-	-	-	-	100.00
3	กลุ่มมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิตด้านการตลาด การแปรรูป การจัดการบัญชี การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการประชาสัมพันธ์	5 (14.29) (19.23)	8 (22.86) (47.06)	-	5 (14.29) (62.50)	4 (11.43) (100.00)	5 (14.29) (55.56)	3 (8.57) (100.00)	2 (5.71) (33.33)	3 (8.57) (50.00)	100.00
4	กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีในการตลาด (ระบบอินเทอร์เน็ต, webpage และline) และการบริหารจัดการของกลุ่ม	-	5 (50.00) (29.41)	-	3 (30.00) (37.50)	-	-	-	2 (20.00) (33.33)	-	100.00
5	สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐานขึ้นปลอดภัย และมีคุณภาพสูง	-	4 (44.44) (23.53)	-	-	-	-	-	2 (22.22) (33.33)	3 (33.33) (50.00)	100.00
รวมร้อยละของจุดแข็ง		100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 7.1 แสดงศักยภาพด้านจุดแข็งของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทั้ง 9 โครงการ พบว่า จุดแข็งสูงสุดของชุดโครงการ คือ สินค้าของกลุ่มเกษตรกรมีคุณภาพและมีตลาดรองรับ มีจำนวน 12 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 75.00 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 46.15 ของโครงการ) จุดแข็งรองลงมา คือ กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้สนใจ มีจำนวน 9 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 100.00 ของโครงการ) และโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 34.62 ของโครงการ) ลำดับต่อมา คือ กลุ่มมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต ด้านการตลาด การแปรรูป การจัดการบัญชี การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการประชาสัมพันธ์ มีจำนวน 8 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 22.86 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 47.06 ของโครงการ) อันดับจุดแข็งรองลงมา คือ กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีในการตลาด (ระบบอินเทอร์เน็ต, webpage และline) และการบริหารจัดการของกลุ่ม มีจำนวน 5 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 29.41 ของโครงการ) จุดแข็งสุดท้าย คือ สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐานขึ้นปลอดภัย และมีคุณภาพสูง มีจำนวน 4 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 44.44 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 23.53 ของโครงการ)

ตารางที่ 7.2 ศักยภาพด้านโอกาสของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ลำดับ	ประเด็นด้านโอกาส	โครงการ									รวมร้อยละ ของโครงการ
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	กลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุน	12 (26.09) (57.14)	8 (17.39) (44.44)	7 (15.22) (53.85)	5 (10.87) (55.56)	2 (4.35) (33.33)	4 (8.70) (50.00)	3 (6.52) (50.00)	2 (4.35) (50.00)	3 (6.52) (50.00)	100.00
2	สินค้าเกษตรมีความต้องการระดับประเทศ ทั้งในกลุ่มลูกค้ารายใหญ่และรายย่อย	9 (50.00) (42.86)	5 (27.78) (27.78)	- (27.78)	- (27.78)	- (27.78)	4 (22.22) (50.00)	- (50.00)	- (50.00)	- (50.00)	100.00
3	สินค้าเกษตรของกลุ่มมีตลาดรองรับในการจัดส่ง และมีตลาดที่หลากหลาย	- (27.78)	5 (18.52) (27.78)	6 (22.22) (46.15)	4 (14.81) (44.44)	4 (14.81) (66.67)	- (50.00)	3 (11.11) (50.00)	2 (7.41) (50.00)	3 (11.11) (50.00)	100.00
รวมร้อยละของโอกาส		100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 7.2 แสดงศักยภาพด้านโอกาสของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทั้ง 9 โครงการ พบว่า โอกาสสูงสุดของชุดโครงการ คือ กลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุน มีจำนวน 12 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 26.09 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 57.14 ของโครงการ) โอกาสรองลงมา คือ สินค้าเกษตรมีความต้องการระดับประเทศ ทั้งในกลุ่มลูกค้ารายใหญ่และรายย่อย มีจำนวน 9 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 42.86 ของโครงการ) สุดท้าย คือ สินค้าเกษตรของกลุ่มมีตลาดรองรับในการจัดส่ง และมีตลาดที่หลากหลาย มีจำนวน 6 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีความสามารถในการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 46.15 ของโครงการ)

ตารางที่ 7.3 จุดอ่อนของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ลำดับ	ประเด็นจุดอ่อน	โครงการ									รวมร้อยละ ของโครงการ
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	เกษตรกรยังขาดความสามารถในการผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณที่มาก และยังขาดความสามารถในการควบคุมปริมาณ คุณภาพผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต	6 (22.22) (75.00)	7 (25.93) (70.00)	4 (14.81) (40.00)	2 (7.41) (28.57)	3 (11.11) (100.00)	1 (3.70) (33.33)	1 (3.70) (50.00)	1 (3.70) (100.00)	2 (7.41) (100.00)	100.00
2	ความสามารถของเกษตรกรในการจัดการฟาร์มอย่างมีระบบยังมีไม่มาก	2 (28.57) (25.00)	1 (14.29) (10.00)	-	2 (28.57) (28.57)	-	2 (28.57) (66.67)	-	-	-	100.00
3	พื้นที่ทำการเกษตรมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ	-	1 (100.00) (10.00)	-	-	-	-	-	-	-	100.00
4	กลุ่มเกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองราคาพ่อค้าคนกลางน้อย	-	-	6 (66.67) (60.00)	2 (22.22) (28.57)	-	-	1 (11.11) (50.00)	-	-	100.00
5	เกษตรกรขาดการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ	-	1 (100.00) (10.00)	-	-	-	-	-	-	-	100.00
6	การแข่งขันของสินค้าเกษตรค่อนข้างสูงแต่เป็นในลักษณะที่เป็นเครือข่ายกัน	-	-	-	1 (100.00) (14.29)	-	-	-	-	-	100.00
รวมร้อยละของจุดอ่อน		100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 7.3 แสดงจุดอ่อนของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทั้ง 9 โครงการ พบว่า จุดอ่อนมากที่สุดของชุดโครงการ คือ เกษตรกรยังขาดความสามารถในการผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณที่มาก และยังขาดความสามารถในการควบคุมปริมาณ คุณภาพผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต มีจำนวน 7 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 25.93 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 70.00 ของโครงการ) จุดอ่อนรองลงมา คือ กลุ่มเกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองราคาพ่อค้าคนกลางน้อย มีจำนวน 6 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 66.67 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 60.00 ของโครงการ) ลำดับต่อมา คือ ความสามารถของเกษตรกรในการจัดการฟาร์มอย่างมีระบบยังมีไม่มาก มีจำนวน 2 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 28.57 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 25.00 ของโครงการ) โครงการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน (ร้อยละ 28.57 ของโครงการ) และโครงการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ร้อยละ 66.67 ของโครงการ) ประเด็นจุดอ่อนลำดับสุดท้าย คือ พื้นที่ทำการเกษตรมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ เกษตรกรขาดการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และการแข่งขันของสินค้าเกษตรค่อนข้างสูงแต่เป็นในลักษณะที่เป็นเครือข่ายกัน มีจำนวน 1 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 10.00 ของโครงการ) และโครงการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน (ร้อยละ 14.29 ของโครงการ)

ตารางที่ 7.4 อุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ลำดับ	ประเด็นอุปสรรค	โครงการ									รวมร้อยละ ของโครงการ
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	การแข่งขันของสินค้าเกษตรในตลาดสูง ทั้งด้านราคาและปริมาณ	7 (25.00) (53.85)	4 (14.29) (66.67)	4 (14.29) (57.14)	2 (7.14) (50.00)	3 (10.71) (100.00)	2 (7.14) (28.57)	2 (7.14) (66.67)	2 (7.14) (100.00)	2 (7.14) (100.00)	100.00
2	พ่อค้าคนกลางมีอิทธิพลต่อรองสูง	6 (60.00) (46.15)	2 (20.00) (33.33)	-	-	-	2 (20.00) (28.57)	-	-	-	100.00
3	ตลาดสินค้าเกษตรไม่มีความหลากหลาย	-	-	3 (33.33) (42.86)	2 (22.22) (50.00)	-	3 (33.33) (42.86)	1 (11.11) (33.33)	-	-	100.00
รวมร้อยละของอุปสรรค		100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 7.4 แสดงอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทั้ง 9 โครงการ พบว่า อุปสรรคที่มากที่สุดของชุดโครงการ คือ การแข่งขันของสินค้าเกษตรในตลาดสูง ทั้งด้านราคาและปริมาณ มีจำนวน 7 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 25.00 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 53.85 ของโครงการ) อุปสรรครองลงมา คือ พ่อค้าคนกลางมีอิทธิพลต่อรองสูง มีจำนวน 6 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 60.00 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน (ร้อยละ 46.15 ของโครงการ) สุดท้าย คือ ตลาดสินค้าเกษตรไม่มีความหลากหลาย มีจำนวน 3 กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของชุดโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในโครงการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขัน

ในอาเซียน (ร้อยละ 42.86 ของโครงการ) และโครงการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ร้อยละ 42.86 ของโครงการ)

จากการ SWOT Analysis ทั้ง 20 กลุ่มเกษตรกร พบว่า จุดแข็งที่สำคัญที่สุดคือ เกษตรกรมีองค์ความรู้ในด้านการเกษตรหลายด้านจากการที่มีปราชญ์ชุมชนด้านการเกษตรและมีเกษตรกรที่ผ่านการอบรมได้รับความรู้ในภาคการเกษตรหลายประเด็น ดังนั้นนักวิจัยจึงได้ถอดบทเรียนโดยการจัดการความรู้ ด้วยกระบวนการจัดการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) (2) การสร้างหรือแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) (3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) (4) การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) (5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) (6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) และ (7) การเรียนรู้ (Learning) ของ บุญดี บุญญาภิก และคณะ (2548) สรุปได้ 6 องค์ความรู้ มีรายละเอียดดังตารางที่ 7.5

ตารางที่ 7.5 องค์ความรู้ของกลุ่มเกษตรกรชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

องค์ความรู้	จำนวนกลุ่มเกษตรกร	ร้อยละ
1) องค์ความรู้ในการจัดการปัจจัยการผลิต	20	35.09
2) องค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต	14	24.56
3) องค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าปลอดภัย	13	22.81
4) องค์ความรู้ในการจัดการตลาด	4	7.02
5) องค์ความรู้ในการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อต่อยอดมูลค่า	3	5.26
6) องค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน (GAP)	3	5.26
รวม	57	100.00

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 7.5 แสดงองค์ความรู้ของกลุ่มเกษตรกร ทั้ง 20 กลุ่มเกษตรกร พบว่าการจัดการความรู้ภาคเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียนสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ 6 ด้าน ได้แก่ (1) องค์ความรู้ในการจัดการปัจจัยการผลิต (2) องค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (3) องค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าปลอดภัย (4) องค์ความรู้ในการจัดการตลาด (5) องค์ความรู้ในการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อต่อยอดมูลค่า และ (6) องค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน (GAP) โดยที่องค์ความรู้ที่กลุ่ม

เกษตรกรมีมากที่สุด คือ องค์ความรู้ในการจัดการปัจจัยการผลิต จำนวน 20 กลุ่ม (ร้อยละ 35.09) รองลงมา คือ องค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต จำนวน 14 กลุ่ม (ร้อยละ 24.56) ต่อมาเป็นองค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าปลอดภัย จำนวน 13 กลุ่ม (ร้อยละ 22.81) องค์ความรู้ในการจัดการตลาด จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 7.02) องค์ความรู้ในการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อต่อยอดมูลค่า จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 5.26) และสุดท้ายคือ องค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน (GAP) จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 5.26)

ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรทั้ง 20 กลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ยังพบจุดอ่อนที่สำคัญ คือ 1) เกษตรกรยังขาดความสามารถในการผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณที่มาก และยังขาดความสามารถในการควบคุมปริมาณ คุณภาพผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต 2) ความสามารถของเกษตรกรในการจัดการฟาร์มยังไม่เป็นระบบ 3) พื้นที่ทำการเกษตรมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ 4) กลุ่มเกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองราคาพ่อค้าคนกลางน้อย 5) เกษตรกรขาดการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และ 6) การแข่งขันของสินค้าเกษตรค่อนข้างสูง จากจุดอ่อนที่พบนักวิจัยจึงได้เพิ่มศักยภาพของกลุ่มผ่านกิจกรรมทั้ง 3 โครงการ คือ “การพัฒนาแนวปฏิบัติมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย” “การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตร” ในประเด็น เรื่อง เทคโนโลยีการบรรจุสำหรับสินค้าเกษตรและบรรจุภัณฑ์กับการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร และ “การพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการบริหารจัดการฟาร์มและการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน” ซึ่งพบว่ากลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีผลการประเมินศักยภาพที่เพิ่มขึ้นมีรายละเอียดดังนี้

1) “แนวปฏิบัติมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย” มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้ (1) การวิเคราะห์คุณภาพสินค้าเกษตรทางกายภาพ สามารถเพิ่มความรู้จากระดับมาก (คะแนน 4.28) สู่มานกลาง (คะแนน 4.44) คิดเป็นร้อยละ 3.20 (2) การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน สามารถเพิ่มความรู้จากระดับปานกลาง (คะแนน 3.05) สู่มานกลาง (คะแนน 3.81) คิดเป็นร้อยละ 15.20 รวมเฉลี่ยแล้วมีระดับเพิ่มขึ้น ร้อยละ 9.20

2) “บรรจุภัณฑ์และการพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตร” ในประเด็น เทคโนโลยีการบรรจุสำหรับสินค้าเกษตรและเรื่อง บรรจุภัณฑ์กับการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร ในการวิเคราะห์คุณภาพสินค้าเกษตรทางกายภาพ สามารถเพิ่มความรู้ให้กับเกษตรกรจากระดับมาก (คะแนน 4.27) สู่มานกลาง (คะแนน 4.45) คิดเป็นร้อยละ 3.60 และการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการทำบรรจุภัณฑ์สินค้าเกษตรที่มีมาตรฐาน สามารถเพิ่มความรู้ให้กับเกษตรกรจากระดับ

ปานกลาง (คะแนน 3.04) ผู้ระดับมาก (คะแนน 3.77) คิดเป็นร้อยละ 14.60 รวมเฉลี่ยแล้วมีระดับเพิ่มขึ้น ร้อยละ 9.10

3) “แนวทางการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการบริหารจัดการฟาร์มและการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน” คือ การวิเคราะห์ประเด็นความสำคัญเรื่อง ทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนและการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการบริหารจัดการฟาร์ม สามารถเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรจากระดับมาก (คะแนน 3.83) ผู้ระดับมาก (คะแนน 3.99) คิดเป็นร้อยละ 3.20 และการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนและการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการบริหารจัดการฟาร์ม สามารถเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรจากระดับปานกลาง (คะแนน 2.83) ผู้ระดับมาก (คะแนน 3.73) คิดเป็นร้อยละ 18.00 รวมเฉลี่ยแล้วมีระดับเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.60

ทั้ง 3 กิจกรรม สามารถเพิ่มศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.63

จากข้อมูลการประเมินมูลค่าโครงการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรทั้ง 3 โครงการ ได้ช่วยในการพัฒนาต่อยอดให้กับกลุ่มเกษตรกร ทั้งหมด 20 กลุ่มเกษตรกร ได้ผลลัพธ์ 9 ด้าน มีรายละเอียดดังตารางที่ 7.6

ตารางที่ 7.6 ความสามารถในการพัฒนาต่อยอดของกลุ่มเกษตรกรชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ด้าน	ความสามารถในการพัฒนาต่อยอด	
	จำนวน (กลุ่มเกษตรกร)	ร้อยละ
1) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	14	25.45
2) การพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชน	9	16.36
3) การตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตร	9	16.36
4) การส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน	6	10.91
5) การพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัย	5	9.09
6) การพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตร ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4	7.27
7) การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์	3	5.45
8) การต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ	3	5.45

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 7.6 ความสามารถในการพัฒนาต่อยอดของกลุ่มเกษตรกร (ต่อ)

ด้าน	ความสามารถในการพัฒนาต่อยอด	
	จำนวน (กลุ่มเกษตรกร)	ร้อยละ
9) การพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชน อย่างสร้างสรรค์	2	3.64
รวม		100.00

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 7.6 แสดงความสามารถในการพัฒนาต่อยอดของกลุ่มเกษตรกร พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความสามารถที่จะยกระดับในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมากที่สุด มีจำนวน 14 กลุ่มเกษตรกร (ร้อยละ 25.45) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากาตลาดสินค้าเกษตรของชุมชน และด้านการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตร มีจำนวน 9 กลุ่มเกษตรกร (ร้อยละ 16.36) ต่อมาคือ ด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน จำนวน 6 กลุ่มเกษตรกร (ร้อยละ 10.91) ด้านการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัย จำนวน 5 กลุ่มเกษตรกร (ร้อยละ 9.09) ด้านการพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตร ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 กลุ่มเกษตรกร (ร้อยละ 7.27) ด้านการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และด้านการต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ จำนวน 3 กลุ่มเกษตรกร (ร้อยละ 5.45) สุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชน อย่างสร้างสรรค์ จำนวน 2 กลุ่มเกษตรกร (ร้อยละ 3.64)

7.1.2 แนวทางในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิจัยอาศัยการวิเคราะห์และประเมินผลโดยใช้แบบจำลอง Diamond Model ของ Michael E. Porter (1990) และแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 9 โครงการ ดังต่อไปนี้

โครงการที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

โครงการที่ 2 การพัฒนากาตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

โครงการที่ 3 การตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

โครงการที่ 4 การส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน

โครงการที่ 5 การพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

โครงการที่ 6 การพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

โครงการที่ 7 การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน

โครงการที่ 8 การพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

โครงการที่ 9 การต่อยอดงานวิจัยภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ซึ่งแบบจำลอง Diamond Model ของ Michael E. Porter ทั้ง 6 มิติ ประกอบไปด้วย

มิติที่ 1 ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) มีจำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ทรัพยากรมนุษย์ 2) ทรัพยากรทางกายภาพของชุมชน 3) ทรัพยากรด้านความรู้ 4) แหล่งเงินทุนต่าง ๆ และ 5) โครงสร้างพื้นฐาน

มิติที่ 2 เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด (Demand condition) ประกอบไปด้วย 1) ลักษณะความต้องการของผู้ซื้อในชุมชน/ประเทศ 2) ขนาดความต้องการและรูปแบบของการเติบโต และ 3) ความเป็นสากลของความต้องการในประเทศ

มิติที่ 3 อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and supporting industries) ประกอบไปด้วย 1) ความได้เปรียบในอุตสาหกรรมผู้ผลิต และ 2) ความได้เปรียบในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

มิติที่ 4 กลยุทธ์ โครงสร้าง และการแข่งขัน (Firm Strategy Structure and Rivalry) ประกอบไปด้วย 1) เป้าหมาย (องค์กร/บุคลากร) และ 2) การแข่งขันภายในประเทศ

มิติที่ 5 รัฐบาล (Government)

มิติที่ 6 เหตุสุฉวิสัย หรือโอกาส (Chance)

สามารถสรุปแนวทางในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรใน 6 มิติ ของ Michael E. Porter ดังตารางที่ 7.5

ตารางที่ 7.7 แนวทางในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรใน 6 มิติ ของ Michael E. Porter

โครงการ	มิติ ของ Michael E. Porter						ร้อยละ ของโครงการ
	มิติที่ 1	มิติที่ 2	มิติที่ 3	มิติที่ 4	มิติที่ 5	มิติที่ 6	
โครงการที่ 1	1	1	-	-	-	-	33.33
โครงการที่ 2	-	1	-	1	-	-	33.33
โครงการที่ 3	1	-	1	-	1	1	66.67
โครงการที่ 4	1	-	-	1	1	-	50.00
โครงการที่ 5	1	-	-	1	-	-	33.33
โครงการที่ 6	1	-	1	1	1	1	83.33
โครงการที่ 7	1	1	-	1	1	1	83.33
โครงการที่ 8	1	1	-	-	-	1	50.00
โครงการที่ 9	1	-	-	-	-	1	33.33
รวมโครงการ	8	4	2	5	4	5	
ร้อยละของมิติ	88.89	44.44	22.22	55.56	44.44	55.56	

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 7.5 แนวทางในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรใน 6 มิติ ของ Michael E. Porter พบว่า มิติที่งานวิจัยได้เสนอให้เกษตรกรใช้สร้างแนวทางในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรมากที่สุด คือ มิติที่ 1 ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร โดยการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการด้านการเกษตรของกลุ่ม ซึ่งผลสำเร็จของกลุ่มนั้นได้มาโดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด การวางแผนและควบคุมการผลิตด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ การหาแนวทางในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายด้านการเกษตร การคำนึงถึงต้นทุนในการผลิต เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ควรมีความกระตือรือร้นในการหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง การสร้างมาตรฐานให้สินค้า การต่อยอดและพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและมีความปลอดภัย การพัฒนาสินค้าอย่างสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตรมากขึ้น มีจำนวน 8 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 88.89 รองลงมา คือ มิติที่ 4 กลยุทธ์โครงสร้าง และการแข่งขัน (Firm Strategy Structure and Rivalry) ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรควรมีการสร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่เหมือนกันเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ระดมความคิด และการหาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน และการใช้หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการทำการเกษตรของกลุ่ม และความสามัคคีของสมาชิกกลุ่มและผู้นำที่เข้มแข็ง โดยการจัด

การความรู้ (KM) จากภูมิปัญญาของปราชญ์ชุมชนด้านการเกษตรให้นำไปประยุกต์ใช้ได้ในระดับสากล และมิติที่ 6 เหตุสุดวิสัย หรือโอกาส (Chance) ได้แก่ การสร้างเกษตรกรรมใหม่ ให้หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม เกษตรกรมีความมุ่งมั่นและแน่วแน่ในการทำการเกษตรอย่างปลอดภัยและมีคุณภาพมาตรฐานที่ดี การใช้ “ทุนจากภายใน” ชุมชนและท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วเพื่อนำมาซึ่งการต่อยอดสร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า และการนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในเชิงพาณิชย์และสาธารณะ มีจำนวน 5 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 55.56 ลำดับต่อมาคือ มิติที่ 2 เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด (Demand condition) ได้แก่ การหาข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของผู้บริโภค การพัฒนาสินค้าให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น การสร้างการตลาดของสินค้าให้สะดวกแก่ผู้ซื้อ (ขายปลีก ขายส่ง ขายออนไลน์ สร้าง webpage และ facebook) ดำเนินถึงการจัดวางสินค้าเกษตรและสถานที่ในการขายสินค้า รวมทั้งการสร้างหมู่บ้านอินทรีย์ (Organic Village) เพื่อให้ผู้ซื้อสะดวกและมั่นใจในคุณภาพสินค้ามากขึ้น และมิติที่ 5 รัฐบาล (Government) ได้แก่ หน่วยงานรัฐบาล ทั้งสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์วิจัยข้าว กรมพัฒนาที่ดิน และองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบ เข้ามาช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ในเรื่องแหล่งเงินทุน ด้านองค์ความรู้ (การผลิต การแปรรูป การบัญชี และการตลาด) อีกทั้งการบูรณาการการทำงานร่วมกันของเกษตรกรกับหน่วยงานรัฐและเอกชน ผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ มีจำนวน 4 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 44.44 และสุดท้าย คือ มิติที่ 3 อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and supporting industries) ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบทางการเกษตรเพื่อใช้ป้อนแก่โรงงาน มีจำนวน 2 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 22.22

นอกจากนี้ยังสามารถสรุปได้ว่า โครงการที่มีมิติในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรมากที่สุด คือ โครงการที่ 6 คือ และโครงการที่ 7 คือ โครงการ “การพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” และโครงการ “การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน” มีถึงร้อยละ 83.33 รองลงมา คือ โครงการที่ 3 คือ โครงการ “การตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน” มีมิติในการพัฒนา ร้อยละ 66.67 ต่อมา คือ โครงการที่ 4 และโครงการที่ 8 คือ โครงการ “การส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน” และโครงการ “การพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” มีร้อยละ 50.00 สุดท้าย คือ โครงการที่ 1 โครงการที่ 2 โครงการที่ 5 และโครงการที่ 9 คือ โครงการ “การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน” โครงการ

“การพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน” โครงการ “การพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” และโครงการ “การต่อยอดงานวิจัยภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ตามลำดับ มีร้อยละ 33.33 แสดงให้เห็นว่า ในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ควรพัฒนาในมิติที่ 1 คือ “ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition)” เป็นสำคัญ ส่วนโครงการที่จะพัฒนาเกษตรกรชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้สู่ระดับอาเซียนได้เป็นอย่างดี คือ โครงการที่ 6 และโครงการที่ 7 คือ โครงการ “การพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” และโครงการ “การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียน” รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญในประเด็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ต่อยอดได้มากขึ้น

7.1.2 การจัดการความรู้ภาคเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัยได้องค์ความรู้ 6 ด้าน เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ (1) องค์ความรู้ในการจัดการปัจจัยการผลิต ร้อยละ 35.09 (2) องค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ร้อยละ 24.56 (3) องค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าปลอดภัย ร้อยละ 22.81 (4) องค์ความรู้ในการจัดการตลาด ร้อยละ 7.02 (5) องค์ความรู้ในการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อต่อยอดมูลค่า ร้อยละ 5.26 และ (6) องค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน (GAP) ร้อยละ 5.26 จึงควรเน้นให้เกษตรกรพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ในด้านการจัดการปัจจัยการผลิตให้ผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7.1.3 การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของการวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ยังคงมีจุดอ่อนคือเกษตรกรยังขาดความสามารถในการผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณที่มาก และยังขาดความสามารถในการควบคุมปริมาณ คุณภาพผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต รวมถึงอุปสรรคที่สำคัญคือ ตลาดสินค้าเกษตรไม่มีความหลากหลาย การวิจัยจึงได้เพิ่มศักยภาพของกลุ่มผ่านกิจกรรมทั้ง 3 โครงการ คือ การอบรม “แนวปฏิบัติมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย” การอบรม “บรรจุภัณฑ์และการพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตร” ในประเด็น เรื่อง เทคโนโลยีการบรรจุสำหรับสินค้าเกษตรและบรรจุภัณฑ์กับการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร และการอบรม “แนวทางการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันเพื่อการ

บริหารจัดการฟาร์มและการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน” และพบว่ากลุ่มเกษตรกรมีผลการประเมินศักยภาพเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.63 ซึ่งช่วยในการพัฒนาต่อยอดให้กับกลุ่มเกษตรกรให้ได้ผลลัพธ์ 9 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมากที่สุด ร้อยละ 25.45 2) ด้านการพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรของชุมชน ร้อยละ 16.36 3) ด้านการตรวจสอบและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตร ร้อยละ 16.36 4) ด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน ร้อยละ 10.91 5) ด้านการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเกษตรในชุมชนสู่ระบบอาหารปลอดภัย ร้อยละ 9.09 6) ด้านการพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตร ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 7.27 7) ด้านการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 5.45 8) ด้านการต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ร้อยละ 5.45 และ 9) ด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเกษตรของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ร้อยละ 3.64 จึงควรให้เกษตรกรเร่งพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเป็นลำดับแรก ซึ่งจะสามารถแข่งขันในประชาคมอาเซียนได้

7.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ได้วิเคราะห์และประเมินผลโดยใช้แบบจำลอง Diamond Model ของ Michael E. Porter ทั้ง 6 มิติ และแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีปัจจัยส่งเสริมและท้าทายสู่ความเป็นเลิศต่อการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกร ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) 2) เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด (Demand condition) 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and supporting industries) 4) กลยุทธ์ โครงสร้าง และการแข่งขัน (Firm Strategy Structure and Rivalry) 5) รัฐบาล (Government) และ 6) เหตุสุดวิสัย หรือ โอกาส (Chance) ทำให้นักวิจัยเห็นถึงศักยภาพของชุมชนในแต่ละแห่ง และทราบแนวทางในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 9 ด้าน ซึ่งพบว่า การพัฒนากลุ่มเกษตรกรควรจะให้ความสำคัญในลำดับแรก คือ มิติที่ 1 ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) ซึ่งได้แก่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร โดยการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการด้านการเกษตรของกลุ่ม ซึ่งผลสำเร็จของกลุ่มนั้นได้มาโดยการใช้ทรัพยากรให้น้อยที่สุดตามบริบทของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการประหยัดจากการลดต้นทุนการผลิตและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brian A. Keating and group (2009) ที่ได้พยายามให้ลดค่าใช้จ่ายในการผลิตลง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน

และสารเคมี แต่ยังคงให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้น รวมถึงการวางแผนและควบคุมการผลิตด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายด้านการเกษตร การคำนึงถึงต้นทุนในการผลิต เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรควรมีความกระตือรือร้นในการหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอาศัยการวิเคราะห์ SWOT ของนันทยา หุตานวัตร และคณะ (2545) ในการวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส จุดอ่อน และอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 20 กลุ่มเกษตรกร ซึ่งการวิจัยพบว่า กลุ่มเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีจุดแข็งสูงสุด คือ สินค้าของกลุ่มเกษตรกรมีคุณภาพและมีตลาดรองรับ โอกาสสูงสุด คือ กลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุน การสร้างมาตรฐานให้สินค้า โดยเฉพาะในระดับเกษตรอินทรีย์ ดังงานของดวงกมล บุณสมภพ (2557) ที่ได้เสนอกลยุทธ์ใหม่สำหรับการเกษตรไทยที่มุ่งเน้นการให้ความรู้และการจัดการนวัตกรรมเช่นเดียวกับธนสิทธิ์ เหล่าประเสริฐ (2558) ซึ่งมุ่งเน้นการผลักดันมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยให้ได้ระดับโลก การต่อยอดและพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและมีความปลอดภัย หรือแม้แต่การพัฒนาสินค้าอย่างสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตรมากขึ้น สอดคล้องกับงานของกิริติ เชาว์ตฤณาวงษ์ (2557) การวิจัยเรื่อง การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เพื่อทำการเกษตรสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนภายใต้ความพอเพียงของชุมชนปทุมโสภ ที่เน้นการใช้ทรัพยากรในชุมชนมาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้แปลกใหม่ หลากหลาย และน่าสนใจ จำหน่ายในราคาที่เหมาะสม จะเห็นได้ว่าการพัฒนาในมิติที่ 1 นี้ จะช่วยลดจุดอ่อนและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกร ช่วยให้เกษตรกรมีการวางแผนในการผลิตสินค้าเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้ในการพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตรของตนให้สามารถแข่งขันในตลาดที่หลากหลาย เข้าสู่ตลาดอาเซียนได้อย่างเข้มแข็ง และเพื่อความยั่งยืนภายใต้ศักยภาพและภูมิปัญญาของตนเอง ดังงานวิจัยของอภิชาติ ใจอารีย์ (2557) เรื่อง รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ของชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี ที่เน้นการจัดการความรู้ (KM) ของเกษตรกรมาใช้ในการพัฒนาสินค้าเข้าสู่ตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย Dongpo Li, Shigryoshi Takeuchi and Teruaki Nanseki (2012) ได้เสนอไว้ว่า รัฐบาลควรมีนโยบายรองรับด้านการตลาดในเรื่องการต่อยอดของกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้จึงจะเกิดความยั่งยืนได้ นอกจากนี้ อรพินท์ บุญสิน (2557) ได้กล่าวถึงแนวทางการสร้างผลลัพธ์การผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคอุตสาหกรรม พบว่า ผู้นำวิสาหกิจชุมชนควรสร้างความรู้จากทุนทางปัญญา และนำมาเป็นแนวทางในกระบวนการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์โดยการใส่ใจทุกขั้นตอนในการผลิตสินค้าเพื่อให้กลุ่มเติบโตและมีรายได้ที่มั่นคง สอดคล้องกับงานของ L.O. Akhilomen and group (2015) ที่เสนอให้รัฐบาลต้องมีนโยบายสนับสนุนสู่การต่อยอด

อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรในชุมชนเพื่อรองรับกับปริมาณสินค้าเกษตรของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปควรที่จะศึกษาผลกระทบของประชาคมอาเซียนที่มีต่อกลุ่มเกษตรกรชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 9 ประเด็น ใน 207 ชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ หลังจากนั้นทำการคัดเลือกชุมชนที่มีศักยภาพในการแข่งขันประชาคมอาเซียนในแต่ละด้าน เพื่อนำมาเป็นตัวแทนของชุมชนในการวางแผนการพัฒนาการเกษตร บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดเชียงใหม่ และในระยะต่อไป การวิจัยควรบูรณาการการทำงานกับชุมชนนอกจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการขยายผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ของการนำไปใช้ให้มากขึ้น รวมถึงการวางแผนการพัฒนาด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรร่วมกับชุมชนในประเทศอาเซียนทั้ง 9 ประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์ร่วมกันมากที่สุด